תצפית זני ליזיאנתוס לגידול קייצי.

חוקרים שותפים:

עירית דורי, ליאנה בן יונס – מו"פ דרום.
יעל סקוטלסקי – שה"מ פרחים, משרד החקלאות.

מבוא:

אזור הבשור הינו אזור הייצור העיקרי של ליזיאנתוס לייצוא. היקף הגידול באזור מסתכם בכ- 250 דונם רובו בבתי צמיחה. עוד כ- 100 דונם מגודלים במרכז הארץ באביב ובקיץ, אך רב התוצרת מיועדת לשוק המקומי. בשנים האחרונות גדלו היקפי הייצור באזור הבשור גם באביב ובקיץ, בעונות אלו רב הגידול נעשה בבתי רשת.

גידול הליזיאנתוס התפתח מאד בעשר השנים האחרונות. בשנת 1990 הגיעה ההספקה בבורסות בהולנד לכ- 23 מיליון פרחים ובשנת 2000 גדלה לכ- 116 מיליון פרחים. המחיר הממוצע לפרח עלה באותה תקופה מ- 58 ל- 66 סנט הולנדי. ייצוא הליזיאנתוס מישראל בשנת 2001 הסתכם בכ- 8 מיליון פרחים. בעשר השנים האחרונות עלה הליזיאנתוס ברשימת הגידולים הנמכרים בבורסות מהולנד לפי ערך הפידיון מהמקום ה- 28 למקום ה- 11. המגוון הרחב של הזנים שטופחו בשנים האחרונות מאפשר את פריסת הפריחה כמעט לאורך כל חודשי השנה, אולם בתקופת הקיץ קשה להגיע לאיכות טובה של גבעולי פריחה.

לאור חשיבות הגדול באזור, בכוונתנו לבחון מגוון רחב של זנים במטרה לאתר זנים המאפשרים קבלת איכות סבירה בתקופה החמה ביותר של הקיץ. בד"כ הזנים האפילים ביותר הם המתאימים למטרה זו.

שיטות וחומרים:

במסגרת התצפית נבחנו 2 מועדי שתילה: שתילה ראשונה ב- 2/7/03 ושתילה שנייה ב- 20/7/03. בשני המועדים נשתלו שתילים בודדים בעומד 60 למ"ר בבית רשת 50% צל. השתילים הוכנו במשתלת חישתיל וגדלו עד לשתילתם בתנאים אחידים.

במסגרת התצפית נערך מעקב אחר: מועד התחלת הפריחה, יבול הפרחים ומדדי איכות שונים.

תוצאות:

התחלת הפריחה:

שתילה (2/7):

רב הזנים החלו לפרוח 48-56 יום (7-8 שבועות) לאחר השתילה (טבלה 1). לקבוצה זו השתייכו זנים מקבוצת מג'יק,סופר מג'יק, בלבוה, טורנדו, קטלינה, מליבו, לגונה, 2 הקווים של תאקי

והרוזיטה הורוד. זני המריאצ'י, פלמנקו, רוזיטה לבן, סיזר ויולט ולילך שדו החלו לפרוח כ- 60 יום לאחר השתילה והחלו לפרוח אחרונים זני המיראז' 64-70 ימים לאחר השתילה.

שתילה (20/7):

כל הזנים חוץ מהמיראז' הלבן החלו לפרוח 51-60 ימים לאחר השתילה (טבלה 2). המיראז' הלבן החל לפרוח 67 ימים לאחר השתילה. בחלק מקבוצות הזנים (טורנדו, רוזיטה ומיראז') ניתן לראות הבדלים של 6-10 ימים בתחילת הפריחה בין זנים שונים המשתייכים לאותה קבוצה.

יבול:

שתילה (2/7):

רב הזנים נתנו יבול של 47-62 פרחים למ"ר כלומר, כפרח אחד לצמח. בלטו ביבול נמוך במיוחד זני המיראז': מיראז' פסטל 39 ומיראז' לבן 24 פרחים למ"ר (טבלה 1).

שתילה (20/7):

רב הזנים נתנו יבול של 46-62 פרחים למ"ר כלומר, כפרח אחד לצמח. 5 זנים הניבו 24-39 פרחים למ"ר ובלטו ביבול נמוך במיוחד הזנים: רוזיטה כחול 12 פרחים למ"ר ומיראז' לבן 7 פרחים למ"ר (טבלה 2).

אורך ומשקל:

שתילה (2/7):

קבוצה די גדולה של זנים הגיעה לאורך ומשקל טובים יחסית בשתילה של תחילת יולי. זנים שהגיעו לאורך של מעל 70 ס"מ וגם משקלם היה סביר: זנים מקבוצת המג'יק, סופר מג'יק, בלבוה רוז, קטלינה לבן, לגונה דיפ בלו ודיפ רוז, סיזר קייצי ויולט, מיראג' לבן ופסטל ופלמנקו סגול. רב הזנים האחרים היו באורך 60-70 ס"מ, אך משקלם היה נמוך יחסית. לקבוצה זו השתייכו זני הטורנדו, מליבו, מריאצ'י, בלבוה לבן וכחול שוליים, לגונה בלו רים, ורוזיטה ורוד (טבלה 1).

שתילה (20/7):

בשתילת ה- 20 ליולי כמחצית הזנים הגיעו לאורך של מעל 70 ס"מ וגם משקלם היה סביר. בלטו באורך ומשקל גבוה יחסית הזנים: בלבוה רוז, בלבוה סגול פקע כחול ,לגונה דיפ בלו, מיראז' לבן ופסטל ופלמנקו סגול (טבלה 2). הזנים האחרים היו באורך 56-70 ס"מ וברב המקרים גם משקלם היה נמוך.

פרחים בתפרחת:

שתילה (2/7):

רב הזנים היו בעלי תפרחות עשירות בפקעים (7-14 פקעים לתפרחת) (טבלה 1).

הזן מיראז' פסטל הצטיין במספר הפקעים הגדול ביותר לתפרחת: 14 פקעים ואילו רוב הזנים מקבוצת המג'יק והסופר מג'יק היו עניים יחסית בפקעים (4.6-6 פקעים לתפרחת).

שתילה (20/7):

גם במועד שתילה זה רב הזנים היו בעלי תפרחות עשירות בפקעים (7-12 פקעים לתפרחת) (טבלה 2). הזן לגונה דיפ בלו הצטיין במספר הפקעים הגדול ביותר לתפרחת: 12 פקעים ואילו רוב הזנים מקבוצת המג'יק והסופר מג'יק היו גם הפעם עניים יחסית בפקעים (5.9-6.4 פקעים לתפרחת).

סיכום:

שני מועדי השתילה שנבחנו היו בהפרש של שבועיים וחצי מבחינת מועד השתילה והיה בשניהם הרכב כמעט זהה של זנים. כאשר משווים את שני מועדי השתילה, המגמות ביבול ואיכות חוזרות על עצמן ברב הזנים, אך נראה יתרון קטן ביבול ומדדי האיכות השונים לשתילה של תחילת יולי. באופן כללי זנים שפרחו מאוחר יותר הניבו בד"כ איכות טובה יותר. בחלק מהקבוצות ניכרו הבדלים גדולים ביבול או באיכות בין זנים שונים מאותה סדרה.

הזנים שהניבו את התוצאות הטובות ביותר מבחינת יבול ואיכות הפרחים היו הבלבוה רוז, בלבוה סגול פקע כחול והלגונה דיפ בלו שהגיעו ליבול סביר, אורך של כ- 80 ס"מ ויותר וגם למשקל גבוה יחסית.זני הביקורת המיראז' והפלמנקו הגיעו אומנם לאיכות טובה אולם הניבו יבול נמוך.

זנים מקבוצת המג'יק והסופר מג'יק הניבו יבול סביר וכן אורך ומשקל סבירים אך היו לרב בעלי תפרחת ענייה בפקעים. המג'יק רוז התבלט בקבוצה זו בתפרחת קצת יותר עשירה.

מקבוצת הבלבוה בלט ביבול ואיכות טובים יחסית הבלבוה רוז. שאר הזנים מקבוצה זו הניבו איכות ירודה.

בקבוצת הלגונה בלטו הדיפ רוז והדיפ בלו באיכות טובה יחסית ואילו הבלו רים היה בעל איכות בינונית. הלגונה דיפ רוז הצטיין גם בצבע ורוד כהה שלא דהה כתוצאה מהחום.

זני המליבו והטורנדו הגיעו בד"כ לאורך סביר אולם משקלם היה נמוך יחסית.

יש לציין שמבין כל הזנים הכחולים בלט לטובה הסופר מג'יק פרפל עם צבע יפה שלא דהה כתוצאה מהחום, בשאר הזנים הכחולים ניכרה רמה כזו או אחרת של דהיית צבע.

קשה מאד להגיע לאיכות סבירה של גבעולי פריחה בשתילה הקיצית. הגידול בעונה זו מאד נמרץ וחלק גדול מהזנים פורחים לאחר תקופה קצרה יחסית, בגובה ומשקל נמוכים.

חשוב להתייחס לנושא דהיית הצבע בפרחים בעיקר בזנים הכחולים והוורודים.

שתילה בחודש יולי מעניינת מבחינה שיווקית מכיוון שהקטיף שלה מתרחש בתקופת החגים בה יש מחירים טובים בשוק המקומי. בהמשך רצוי לחפש זנים המתאימים לגידול בתקופת הקיץ ולהתמקד בזנים שטופחו לגידול בתנאים של טמפרטורות גבוהות ולנסות בעזרת אגרוטכניקת גידול נכונה לשפר את תנאי הגידול בעונה בעייתית זו.

טבלה 1: השפעת הזן על יבול ואיכות הפרח - מועד שתילה: 2/7/03

חלקה	זן	חברת זרעים	התחלת פריחה	ימים משתילה לפריחה	יבול למ"ר	אורך פרח	משקל פרח	פקעים בתפרחת
1	מג'יק לבן	גלובל	27/08/2003	56	49	76	57	6.4
2	מג'יק כחול	גלובל	27/08/2003	56	56	79	67	6.4
3	מג'יק רוז	גלובל	25/08/2003	54	54	74	55	8.0
4	סופר מג'יק לבן	גלובל	25/08/2003	54	54	75	59	6.0
5	סופר מג'יק פרפל	גלובל	25/08/2003	54	55	82	53	6.4
6	בלבוה לבן	פאן אמריקן	25/08/2003	54	52	69	48	8.0
7	בלבוה כחול שוליים	פאן אמריקן	25/08/2003	54	64	61	41	7.1
8	בלבוה רוז	פאן אמריקן	25/08/2003	54	60	86	63	8.0
9	טורנדו פרפל	גלובל	21/08/2003	50	59	71	34	8.4
10	טורנדו דיפ פרפל	גלובל	24/08/2003	53	49	74	45	9.0
11	טורנדו לבן	גלובל	21/08/2003	50	60	56	34	7.8
12	טורנדו בלו ווין	גלובל	21/08/2003	50	56	67	41	9.1
13	קטלינה לבן	פאן אמריקן	25/08/2003	54	49	74	53	8.5
14	מליבו לבן	פאן אמריקן	19/08/2003	48	58	69	46	10.8
15	מליבו כחול שוליים	פאן אמריקן	19/08/2003	48	61	69	44	8.5
16	מליבו פרפל	פאן אמריקן	19/08/2003	48	58	75	39	7.6
17	לגונה דיפ בלו	פאן אמריקן	25/08/2003	54	56	81	56	10.6
18	לגונה דיפ רוז	פאן אמריקן	23/08/2003	52	61	70	49	9.8
19	לגונה בלו רים	פאן אמריקן	21/08/2003	50	61	66	44	9.9
20	תאקי TU 259	תאקי	25/08/2003	54	62	66	63	8.2
21	תאקי TU 260	תאקי	25/08/2003	54	54	70	51	7.4
22	סיזר קייצי ויולט	קומביפלייר	30/08/2003	59	47	71	62	11.3
23	לילך שדו	קומביפלייר	29/08/2003	58	54	75	49	8.1
24	רוזיטה לבן	סקטה	30/08/2003	59	53	64	51	8.7
25	רוזיטה ורוד	סקטה	21/08/2003	50	62	61	35	8.5
26	מיראז לבן	סקטה	10/09/2003	70	24	71	85	9.8
27	מיראז פסטל	סקטה	04/09/2003	64	39	77	77	14.0
28	פלמנקו סגול	סקטה	02/09/2003	62	49	81	68	9.7
29	מריאצ'י לבן	סקטה	01/09/2003	61	47	61	44	8.8
30	מריאצ'י כחול שוליים	סקטה	01/09/2003	61	48	66	57	9.4

טבלה 2: השפעת הזן על יבול ואיכות הפרח - מועד שתילה: 20/7/03

חלקה	זן	חברת זרעים	התחלת פריחה	ימים משתילה לפריחה	יבול למ"ר	אורך פרח	משקל פרח	פקעים בתפרחת
31	מג'יק לבן	גלובל	13/09/2003	55	44	71	54	6.0
32	מג'יק כחול	גלובל	16/09/2003	58	48	71	60	5.9
33	מג'יק רוז	גלובל	14/09/2003	56	39	67	50	7.3
34	סופר מג'יק לבן	גלובל	13/09/2003	55	49	70	51	5.9
35	סופר מג'יק פרפל	גלובל	13/09/2003	55	48	76	45	6.4
36	מליבו לבן	פאן אמריקן	09/09/2003	51	56	63	36	11.0
37	מליבו כחול שוליים	פאן אמריקן	09/09/2003	51	59	66	43	9.4
38	מליבו פרפל	פאן אמריקן	09/09/2003	51	61	70	35	7.8
39	בלבוה לבן	פאן אמריקן	10/09/2003	52	57	67	51	7.6
40	בלבוה כחול שוליים	פאן אמריקן	09/09/2003	51	62	59	47	8.3
41	בלבוה רוז	פאן אמריקן	12/09/2003	54	47	81	66	7.9
42	בלבוה סגול פקע כחול	פאן אמריקן	12/09/2003	54	51	79	69	7.6
43	לגונה דיפ בלו	פאן אמריקן	13/09/2003	55	49	82	71	12.0
44	לגונה דיפ רוז	פאן אמריקן	12/09/2003	54	48	68	51	10.2
45	לגונה בלו רים	פאן אמריקן	10/09/2003	52	56	66	46	9.0
46	טורנדו פרפל	גלובל	09/09/2003	51	57	63	28	7.8
47	טורנדו דיפ פרפל	גלובל	15/09/2003	57	33	73	42	9.2
48	טורנדו לבן	גלובל	09/09/2003	51	49	56	38	7.9
49	טורנדו בלו ווין	גלובל	09/09/2003	51	51	62	39	10.2
50	רוזיטה כחול	סקטה	18/09/2003	60	12	68	54	8.8
51	רוזיטה לבן	סקטה	15/09/2003	57	46	62	51	7.3
52	רוזיטה ורוד	סקטה	09/09/2003	51	53	59	34	7.5
53	קטלינה לבן	פאן אמריקן	12/09/2003	54	56	72	49	7.0
54	לילך שדו	קומביפלייר	15/09/2003	57	24	71	46	7.6
55	מיראז לבן	סקטה	25/09/2003	67	7	68	76	7.3
56	מיראז פסטל	סקטה	15/09/2003	57	39	75	66	9.3
57	פלמנקו סגול	סקטה	15/09/2003	57	27	74	59	7.6
58	מריאצ'י לבן	סקטה	15/09/2003	57	53	61	56	9.3
59	מריאצ'י כחול שוליים	סקטה	15/09/2003	57	51	64	58	8.5